

ЧЫГЫШ ТААНУУНУН МАСЕЛЕЛЕРИ

ВОПРОСЫ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ISSUES OF ORIENTAL STUDIES

e-ISSN: 1694-8653

№1/2025, 107-114

УДК: 340

DOI: [10.52754/16948653_2025_1_17](https://doi.org/10.52754/16948653_2025_1_17)

ЯПОНИЯ ӨЛКӨСҮНҮН МАМЛЕКЕТ ЖАНА УКУК ТАРЫХЫ

ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВО И ПРАВА ЯПОНИИ

HISTORY STATE AND RIGHTS OF JAPAN

Асанова Умутай Алибаевна

Асанова Умутай Алибаевна

Asanova Umutai Alibaevna

ю.и.к., улук окут. Ош мамлекеттик университети

к.ю.н., стар.преп. Ошский государственный университет

Candidate of Law, Senior Lecturer, Osh State University

2023medina@mail.ru

ЯПОНИЯ ӨЛКӨСҮНҮН МАМЛЕКЕТ ЖАНА УКУК ТАРЫХЫ

Аннотация

Макалада Япония мамлекетинин мамлекет жана укук тарыхы изилденген. Тарых фактыларына таянсак, анда Япония искусствосу, адабияты, дүйнөгө болгон көз карашы өтө ар түрдүү жана ар мезгилдердеги элементтердин негизинде пайда болуп, башка кошуна өлкөлөрдөн, биринчи кезекте байыркы Кытайдын маданий мурастары менен жуурулушуп, бир нече кылымдарды камтыган. Узак мезгил ичинде өнүгүп, өсүп, эми бүгүнкү күндө дүйнөлүк жалпы адамзаттык маданиятка өзүнүн көөнүргүс салымын кошууну күндө арбытып барат. Алгачкы адамзат коомунун кыйрашы жана алгачкы таптык коомго жана мамлекетке өтүү процесси Японияда III-кылымдан тарта эле башталган. Коомдо мүлктүк жана социалдык теңсиздик пайда болуп, анын натыйжасында тектик аристократия келип чыккан. Бирок ошол эле учурда кулчулуктун өнүгүшү орун алып, общиналык жер ээлегинин туруктуулугу жана коңшу Кытайдын феодалдык - деспотиялык мамлекетинин таасири чоң болгон. Буга бир жагынан өлкөнүн географиялык өзгөчө шарттарда океандар менен курчалган аралда жайгашышы, жеринин тоолулугу да тоскоол болгон. Алгачкы коомдо эле Япон коомунун ортосундагы мамилелерди жөнгө салуучу үрп-адаттар жана салттар пайда болгон.

Ачык сөздөр: укук тарыхы, мамлекет, Япония, самурай, укук системасы, тарых, мамлекеттик бийлик, социалдык абал

История государство и права Японии

Аннотация

В статье рассматривается история государства и права японского государства. Исторические факты свидетельствуют о том, что искусство, литература и мировоззрение Японии чрезвычайно разнообразны и сформировались из элементов разных периодов, смешиваясь с культурным наследием других соседних стран, в первую очередь Древнего Китая, на протяжении нескольких столетий. Он развивался и рос на протяжении длительного периода времени, и сегодня он вносит все больший вклад в мировую человеческую культуру. Распад древнего человеческого общества и переход к первобытному классовому обществу и государству начался в Японии еще в III веке. В обществе возникло имущественное и социальное неравенство, что привело к появлению наследственной аристократии. Однако в это же время развивалось рабство, сохранялась устойчивость общинного землевладения, было велико влияние феодально-деспотического государства соседнего Китая. Этому препятствовало, с одной стороны, уникальное географическое положение страны на острове, окруженном океанами, а с другой — горный рельеф. Еще в раннем японском обществе возникли обычаи и традиции, регулировавшие отношения внутри него.

Ключевые слова: история права, государство, Япония, самурай, правовая система, история, государственная власть, социальное положение

History state and rights of Japan

Abstract

The article examines the history of the state and law of the Japanese state. Historical facts indicate that the art, literature and worldview of Japan are extremely diverse and were formed from elements of different periods, mixing with the cultural heritage of other neighboring countries, primarily Ancient China, over several centuries. It has developed and grown over a long period of time, and today it makes an increasing contribution to world human culture. The disintegration of ancient human society and the transition to a primitive class society and state began in Japan as early as the 3rd century. Property and social inequality arose in society, which led to the emergence of a hereditary aristocracy. However, at the same time, slavery was developing, communal land ownership was stable, and the influence of the feudal-despotic state of neighboring China was great. This was hindered, on the one hand, by the unique geographical position of the country on an island surrounded by oceans, and on the other hand, by the mountainous terrain. Even in early Japanese society, customs and traditions arose that regulated relations within it.

Keywords: history of law, state, Japan, samurai, legal system, history, state power, social status

Киришүү

Тарых фактыларына таянсак, анда Япония искусствосу, адабияты, дүйнөгө болгон көз карашы өтө ар түрдүү жана ар мезгилдердеги элементтердин негизинде пайда болуп, башка кошуна өлкөлөрдөн, биринчи кезекте байыркы Кытайдын маданий мурастары менен жуурулушуп, бир нече кылымдарды камтыган. Узак мезгил ичинде өнүгүп, өсүп, эми бүгүнкү күндө дүйнөлүк жалпы адамзаттык маданиятка өзүнүн көөнүргүс салымын кошууну күндө арбытып барат.

Япон укугу – байыркы кытайдын диний-философиялык концепцияларынын, өзүнүн салт-санаасынын жана чет өлкөлүк укуктарды карыз алуусунун негизинде өнүккөн укуктук ченемдердин жыйындысы. Мэйдзи реформаларына чейин Япония элдик үрп-адаттарды, каада-салттарды жана ырым-жырымдарды кеңири колдонгонуна карабастан, кытай идеяларынын күчтүү таасиринде болгон. Япон укугунун негизин конфуцийчиликтин философиялык концепциясы түзгөн. Биринчи юридикалык жыйнактар ошол кездеги кытай мыйзамдарынын үлгүсүндө түзүлгөн [1]. Алгачкы адамзат коомунун кыйрашы жана алгачкы таптык коомго жана мамлекетке өтүү процесси Японияда III-кылымдан тарта эле башталган. Коомдо мүлктүк жана социалдык теңсиздик пайда болуп, анын натыйжасында тектик аристократия келип чыккан. Бирок ошол эле учурда кулчулуктун өнүгүшү орун алып, общиналык жер ээлегинин туруктуулугу жана коңшу Кытайдын феодалдык - деспотиялык мамлекетинин таасири чоң болгон. Буга бир жагынан өлкөнүн географиялык өзгөчө шарттарда океандар менен курчалган аралда жайгашышы, жеринин тоолулугу да тоскоол болгон. Алгачкы коомдо эле Япон коомунун ортосундагы мамилелерди жөнгө салуучу үрп-адаттар жана салттар пайда болгон. Илимий адабияттарда алар "норморегуляторлор" же "мононормалар" деп аталган [2].

IV-кылымдан тартып Японияда уруулардын союздары түзүлгөн. Алардын башчысы Ямато өлкөнүн чоң территориясын өзүнө толук баш ийдирген. Японияда таптык коомдун жана мамлекеттин түзүлүш процессине уруулар союздарынын бийлик талашуулары зор таасирин тийгизген. Андай кармашуулардын бири 645-жылы Тайканын төңкөрүшү менен аяктаган. Натыйжада алгачкы коомдук түзүлүштүн урандыларында биримдиктүү бир мамлекет түзүлгөн. Анын башында өзүн «асмандын уулумун» (тэнно) деп атаган император башкарып турган. Анын артынан 645 - 646 -жылдары Тайканын реформалары жүргүзүлүп, Кытайдын үлүштүк бөлүштүрүү реформасын киргизүү менен өлкөнүн социалдык - экономикалык мамилелеринде ири өзгөрүүлөр пайда болгон. Япон коомунун өнүгүшүнүн мүнөздүү өзгөчөлүгү VI-кылымда императордун бийлигин чектөө үчүн ар кандай уруулардын өз ара тиреши токтогон эмес. Сога кланы жетектөөчү позицияны ээлеп, анын жетекчилиги императордук бийликти синтоизмдин башкы дин кызматчысынын функциясына түшүрүүгө жетишкен. Бирок, убакыттын өтүшү менен ички саясий кырдаал улам барган сайын туруксуздашкан: борбордун бийликтин күчү азайып, өлкөдө кутумдар күч алып, анын натыйжасында Сога кланынын бийлиги жок кылынган [3].

Жер көз каранды дыйкандар менен кошо жеке ээликтерден алынып, мамлекеттик императордун менчиги деп жарыяланган. Жер участкалары үлүштөр кишинин санына жараша дыйкандарга бөлүнүп берилген. Мамлекет жер ээси катары дыйкандарга убактылуу иштеткен учурда үч түрдүү милдет белгилеген. Алсак, азык-түлүк жана дан менен төлөнүүчү салык, кол өнөрчүлүктүн буюмдары менен төлөнүүчү салык жана жылына 100 же андан артыгыраак күндөрү эмгек милдетин таккан. Мамлекеттеги реформалар бара-бара мына ушинтип көтөрүлүп келаткан феодалдык таптын жерге менчик укугун бекемдеген. Үлүштүк

бөлүштүрүү системасы байлардын мүлктүк артыкчылыктарына таасир бере алган эмес. Алар мурдагыдай эле көп жерлерди колго алып иштетип, мурастап ижарага беришкен. Ошондой эле, жерлерди кызмат үчүн тартуулап, кошумча пайда алышып турушкан. Үлүш системасы Японияда терең тамырлаган эмес. Ал шаарларга жакын областарга гана жүргүзүлүп, Х - кылымда такыр эле токтотулган. Анын ордуна орточо жеке ээликтер пайда болот. Алар общиналык жерлерди тартып алуунун, жерлерди өздөштүрүүнүн, сиңирген эмгеги, кылган кызматы үчүн император тарабынан тартууланган жерлердин эсебинен куралган жана буга байлар гана татыган. Жеке ээлик жайлардын пайда болушу дыйкандардын көз карандылыгын күчөткөн. Жаңы салык системасы ири феодалдык жер ээлигинин жана өлкөнүн саясий бытырашынын жолундагы баардык тоскоолдуктарды жууп кеткен. Өсүп келаткан феодалдык таптын катарлары дружинниктердин, башкаруучулардын жана ири жер ээлеринин эсебинен толукталган. Алар аскер кызматын аткарганда сиңирген эмгеги үчүн берилген сый катарында акча же жер алып турушкан [4].

XIII - кылымдын аягында Японияда вассалдык - лендик мамилелер калыптанат. Вассалдык көз-карандылыктын коомдо түрдүү тепкичтеги адамдар пайда болгон. Буга чейин эле феодалдар табы жогорку артыкчылыктагы топко, сёгунаттын өзүнүн карамагындагы вассалдарына башка феодалдык ээлердин, храмдардын жана монастырлардын вассалдарына бөлүнгөн. Феодалдар табынан сырткары жөнөкөй эл - дыйкандар, кол өнөрчүлөр, майда соодагерлер болушкан. Бирок Японияда дыйкандар толугу менен эксплуатацияга тартылышбагандыгы алардын армияда кызмат өткөндүгү менен, монголдордун баскынчылыгына каршы чабуулдары менен далилденет.

XV-кылымда Японияда социалдык өнүгүү болуп, кол өнөрчүлүк, соода өнүгүп, шаарлар өсүп, жергиликтүү базарлар түзүлүп, ири феодалдык чарбаларды ээлеген княздар - даймё бекемделет. Даймёнун ээликтери айрым провинциаларды, а тургай бир топ провинцияларды кучагына алган.

XV-XVI-кылымдарда тез-тез антифеодалдык согуштар күчөйт, соода сатык өнүгөт, борборлоштуруу кыймылы жүрөт. Ошондуктан кучтүү борбордук бийликти түзүү зарылдыгы келип чыгат. Өлкөнү бириктирүү процесси Токугава династиясынын үчүнчү сёгунатынын мезгилине туура келет. Япония феодалдык өнүгүү жолуна түшүп, сословиелик - таптык түзүлүш да акыркы формасына ээ болот. Япондук феодалдык коом төрт сословиеге бөлүнгөн. Бул бөлүнүш официалдуу түрдө мындай формула менен берилген:

1. самурайлар (си);
2. дыйкандар (но);
3. кол өнөрчүлөр (ко);
4. соодагерлер (сё).

Үстөмдүк кылуучу таптын негизги массасын - сёгундардын аскерин жана даймёлордун согуштук отряддарын түзгөн кызматчы дворяндар-самурайлар сословиеси болгон. Эки кылычты тагынып жүрүү алардын башка сословиелерден айрымасы болгон. Самурайлар гана мамлекеттик, граждандык жана аскердик кызматтарды ээлеген. Сословиелик тепкичте официалдуу экинчи орунду ээлегени менен артыгыраак кыйналган жана эзилген тап - сословие дыйкандарга туура келет. Алар калктын 80 процентин түзүшкөн. Дыйкандардын негизги массасы анчалык чоң эмес мурасталуучу жерге ээ болгон жана өз алдынча чарба жүргүзгөн. Булар салык төлөөчү общинанын мүчөлөрү составына киргендер эле. Общинадан сырткары көз каранды дыйкандар, майда арендаторлор, кулдар болгон. Дыйкандар көптөгөн милдеттерди аткарышкан, бирок укуктары чектелген түрдө болгон. Шаардык сословие кол

өнөрчүлөр менен соодагерлерден турган, алардын ишмердиги сёгун тарабынан жөнгө салынган. Товар мамилелеринин өнүгүшүнө байланыштуу соодагерлердин ролу жогорулайт. Бул соодагерлердин - сүткорлордон дворяндардын көз карандылыгын жок кылган. Кылымдаган салттарга карабастан самурайлар өндүрүш жана соода иштери менен алектенип, катардагы кызматчыларга жана кара жумушчуларга айланат [5].

VII - кылымдагы Япония үчүн саясый революциянын маанисине ээ болгон Тайканын реформалары башында- мураскор монарх турган эрте феодалдык мамлекеттин бекемделишин тастыктаган. Реформатор төмөндөгүлөрдүн жогорудагыларга баш ийишинин зарылдыгы жана бирдиктүү мамлекет жөнүндө буддисттик жана конфуцийдик окуулар тарабынан алдын ала даярдалган болгон. Тайканын реформаларынын натыйжасында түзүлгөн мамлекеттик механизм феодалдык - деспотиялык Кытайдын мамлекеттик түзүлүшүнүн чоң таасири астында уюшулган. Япония императору зор мамлекеттик кеңешке (дадзекан) таянган, анын башында улуу министр, «он» жана «сол» деген эки министр турган.

Финансы (казына), согуш, чиндердин, юстиция (жазалоо) ж.б. министрлер менен катар Будда монастрларынын өзгөчө ведомствосу болгон. VI - кылымда бул жакка жайылып кирген буддизм, Япониянын үстөмдүк кылуучу табынын башкы дини болуп саналган. Императордун деспотиялык бийлиги Японияда бекем орнобогон. XI - кылымдын аягынан тартып бул жерде буддисттик храмдар менен монастрлардын төрөлөрүнүн өзүнчө бир олигархиялык башкармасы «монастрлык башкарма» системасы орнойт. Жашы эрезеге жеткен императорлор зордоо менен монахча чачын алдырып, тактыга жашы жетпеген императорлор отургузулган жана бул болсо иш жүзүндө кечилдердин буддисттик храмдарда (диний курман чалуучулардын) колундагы куралы болуп, алардын атынан өлкөнү башкарышкан. Буддисттик монастрлар менен храмдар ири жер жайыттарына жана көз каранды дыйкандарга ээ болушуп, өздөрүнүн куралдуу отряддарына таянып, кубаттуу саясый күчкө айланышкан. Таптардын жана сословиелердин бийлик үчүн жүргүзгөн күрөштөрүндө XII - кылымда аскер төрөлөрү жеңишке жетишип, феодалдык согуш диктатурасынын өзүнчө бир формасын - сёгунатта орнотот. Натыйжада бийлик борбордо да, жер жерлерде да сёгундун - «улуу колбашчынын» колуна топтолот. Япониянын феодалдык мамлекетинин өнүгүшүнө Минамото биринчи сёгунатынын, Асигагдын экинчи сёгунатынын, Таугавтын үчүнчү сёгунатынын орношу чоң түрткү болгон.

Японияда Кытайдагыдай эле чоң патриархалдык үй-бүлө сакталып калган. Мыйзам үй-бүлө мүчөлөрүнүн тең эмес позициясын бекемдеген. Атасы балдарын кулчулукка сатып, атүгүл өлтүрүүгө мүмкүн болгон. Бала асырап алуу Японияда ар дайым кеңири колдонулуп келген. Япония мамлекетинин жазалоо саясатынын негиздери алгачкы феодалдык мезгилде түптөлгөн. Бул мезгилде эң оор кылмыштар катары:

- 1) мамлекетке,
- 2) жеке адамга
- 3) коомчулука зыян келтирүү ж.б. каршы жасалган кылмыштар коомдогу оор кылмыштар катары эсептелинген.

Өнүккөн жана кеч феодализм доорунда мамлекеттик кылмыш деп каралчу жазаларда сегундун бийлигине зыян келтирген ар кандай кылмыштар кире баштаган. Япониянын феодалдык укугу боюнча ар түрдүү жазалардын түрү болгон. Мисалы: өлүм жазасы, сүргүн, ж.б. Жазалоонун негизги максаты кылмыш кылган адамды коркутуу болуп саналган. Мыйзам социалдык теңсиздикти бекемдеди: ал самурайлар менен карапайым калктын ортосунда, анын ичинде жазаны дайындоодо кескин айырмачылыктарды байкоого болгон.

Японияда территориялык аймак бара-бара провинцияларга, уездерге жана айыл - кыштактарга бөлүнүп ажыраган. Аларды тийиштүү губернаторлор, начальниктер жана селолук старосталар башкарып турушкан. Ар бир айыл 50 түтүндөн турган. Бирок мындай ири айыл Японияда болбогондуктан айрым 5 түтүндөр бириктирилип, «беш короо» системасы киргизилген. Сёгунаттын бекемделиши менен бардык провинцияларга аскер губернаторлорунун кызматы киргизилген. Сюго - аскер губернатору борбордук өкүмөттүн пайдасына салыктарды жыйноого жардам берген, козголоңдорду баскан, өкмөттүн саясий душмандарын куугунтуктаган, провинцияларды коргогон. Анын карамагында жергиликтүү гарнизон турган [6].

Таугава Япониясынын тушунда мамлекеттик аппаратта атайын полициялык инспекторлор тузүлүп, алар өлкөнүн бардык калкынын үстүнөн полициялык көзөмөл кылышкан. Беш башкы полициялык инспекторлор бардык княздарга жана жогорку чиновниктерге көзөмөлдүк кылышкан. Өлкөдө каттам пропускарлык система менен жүргүзүлгөн. Даймёнун бакуфусунун уруксатысыз короо - сарай салууга, үйлөнүүгө жол берилбеген. Дыйкандарга көз салып, налогдорду жыйнап туруш үчүн бардык жерлерге орунбасарлар (дайкандар) дайындалган. Аларга старосталар баш ийдирилген. Шаарларды кеңири укуктары бар шаардык начальниктер башкарышкан. Бирок Японияда шаарлардын өз алдынча башкарылышы эч качан деле өнүккөн эмес. Территориялык бөлүнүш жүргүзүлгөнгө чейин Японияда армия тектердин дружиналарынан куралган. Үлүштүк система менен бирге милдеттүү аскер кызматын аткаруу киргизилген. Айылдык округду түзгөн ар бир 50 % ороо бирден жабдылган рекрут жөнөтүүгө милдеттендирилген. Жеке феодалдык менчиктин өсүшү менен, ич ара согуштардын, дыйкан көтөрүлүштөрүнүн жүрүшү менен самурайлардын өзгөчө кесипчил жоокерлердин, ири феодалдардын вассалдарынын - феодалдык катмары куралат. Самурайлардын дүйнөлүк коз карашын атасына, сюзеренге, мамлекетке баш ийүүнүн жана ишенимдин жалпы принциптерин камтыган ар - намыстын кодекси иштелип чыккан [7]. Ар - намыс кодексин бузуу самурай үчүн өзүн-өзү өлтүрүүгө (харакириге) алып келген.

Япон укугунун өнүгүшүнүн кийинки этабы феодализм доору болгон. Бул мезгилде укук системасы төмөндөгүдөй болуп ажыраган:

- императордун укуктук системасы жана шоен домандери;
- Камакура жана Муромачи сёгунаттарынын укуктук системасы;

- бөлүнгөн же согушуп жаткан провинциялардын укуктук системасы. Жалпысынан феодалдык доордо 1232-жылы Госейбай Шикимоку япондук укуктун активдүү кабыл алынышы менен мүнөздөлгөн. Бул мыйзамдар кодекси самурай мыйзам чыгаруучу биринчи жазуу эстелиги болуп саналат. Кадимки сот ишинин жалпы нормалары калыптана баштаган. Андан кийин 1336-жылы жаңы мыйзам Кенму Шикимоку тарабынан кабыл алынган мыйзам кириш бөлүмдөн жана өлкөнү башкаруунун принциптери боюнча он жети беренеден турган. Жапон укугунун өнүгүүсүнүн кийинки этабы – Жаңы доордогу Япониянын укугу катары саналат.

1867-жылы октябрда Японияда Мэйдзи революциясы башталган. Кыймылдын башында буржуазиялык күчтүү таасирге дуушар болгон төмөнкү самурайлар жана дворяндардын орточо радикалдуу чөйрөлөрү: император сарайы менен байланышкандар турган. 1868-жылы май айында сёгун багынып берген. Кийин гильдияларды жана мастерскойлорду жоюу жарыяланып, ар кимге кесипти эркин тандоо укугу берилген. Бүткүл япон калкына өлкөнүн бардык аймагында эркин жүрүү укугу берилген. Мыйзам алдында бардык таптардын формалдуу теңдиги киргизилип, жерге жеке менчик укугу орнотулуп,

көптөгөн феодалдык салыктардын ордуна бирдиктүү жер салыгы киргизилген. Демек, 1868-жылдагы революциядан кийин Японияда улуттук укуктун эрежелерине ылайык жаңы мыйзамдарды түзүүнүн активдүү процесси башталган десек жаңылышпайбыз [8].

1889-жылы императордун жарлыгы менен түзүлгөн Япониянын Конституциясы жарык көргөн. Император жободо «ыйык жана кол тийгис» жана башкаруучу династия «бардык убакта үзгүлтүксүз» деп жарыяланган. Япониянын 1889-жылкы Конституциясы 76 беренеден турган. Бул бөлүмдөр:

- император жөнүндө,
- субъекттердин укуктары жана милдеттери жөнүндө,
- императордук парламент жөнүндө,
- мамлекеттик министрлер жана жеке кеңеш жөнүндө,
- сот бийлиги жөнүндө,
- финансы,
- дагы башка кошумча ченемдик укуктук актыларды камтыган.

Формалдуу түрдө император дээрлик чексиз бийликке ээ болгон. Император эч качан кеңешчилерисиз чечим кабыл алган эмес. Япон императорунун кеңешчилеринин курамына:

- купуя кеңеши;
- генро кеңеши (эң маанилүү феодалдык үй-бүлөлөрдүн өкүлдөрүнөн турган);
- императордук сот министрлиги;
- маршалдар жана адмиралдар кеңеши (согуш жарыялап, тынчтыкты түзгөн, эл аралык келишимдерди түзгөн) ж.б.

Император аткаруу бийлигинин башчысын министр-президентти жана анын сунушу боюнча калган император министрлерди дайындаган [9]. Император мыйзам чыгаруу бийлигиндеги иш-милдеттерди парламент менен бирге кеңешип ишке ашырган. Изилдөөнүн жыйынтыгында, жалпылап айтканда Япониянын укук системасы укуктун «континенталдык системасына» кирет. Согуштан кийинки Япониянын укуктук системасы 1947-жылы күчүнө кирген Конституцияга негизделген.

Илимий изилдөөнүн жыйынтыгы көрсөткөндөй, Япония элдик үрп-адаттарды, каада-салттарды жана ырым-жырымдарды кеңири колдонгонуна карабастан, кытай идеяларынын күчтүү таасиринде болгон. Япон укугунун негизин конфуцийчиликтин философиялык концепциясы түзгөн. Биринчи юридикалык жыйнактар ошол кездеги кытай мыйзамдарынын үлгүсүндө түзүлгөндүгүн байкоого болот. Японияда Кытайдагыдай эле чоң патриархалдык үй-бүлө сакталып калган. Мыйзам үй-бүлө мүчөлөрүнүн тең эмес позициясын бекемдеген. Атасы балдарын кулчулукка сатып, атүгүл өлтүрүүгө мүмкүн болгон. Бала асырап алуу Японияда ар дайым кеңири колдонулуп келген. Япония мамлекетинин жазалоо саясатынын негиздери алгачкы феодалдык мезгилде түптөлгөн.

Япония үчүн саясий революциянын маанисине ээ болгон Тайканын реформалары башында- мураскор монарх турган эрте феодалдык мамлекеттин бекемделишин тастыктаган. Реформатор төмөндөгүлөрдүн жогорудагыларга баш ийишинин зарылдыгы жана бирдиктүү мамлекет жөнүндө буддисттик жана конфуцийдик окуулар тарабынан алдын ала даярдалган болгон. Тайканын реформаларынын натыйжасында түзүлгөн мамлекеттик механизм феодалдык - деспотиялык Кытайдын мамлекеттик түзүлүшүнүн чоң таасири астында уюшулган. Япония императору зор мамлекеттик кеңешке (дадзекан) таянган, анын башында улуу министр, «он» жана «сол» деген эки министр турган. Япониясынын тушунда мамлекеттик аппаратта атайын полициялык инспекторлор тузүлүп, алар өлкөнүн бардык

калкынын үстүнөн полициялык көзөмөл кылышкан. Беш башкы полициялык инспекторлор бардык княздарга жана жогорку чиновниктерге көзөмөлдүк кылышкан.

1889-жылы императордун жарлыгы менен түзүлгөн Япониянын Конституциясы жарык көргөн. Император жободо «ыйык жана кол тийгис» жана башкаруучу династия «бардык убакта үзгүлтүксүз» деп жарыяланган. Формалдуу түрдө император дээрлик чексиз бийликке ээ болгон. Император эч качан кеңешчилерисиз чечим кабыл алган эмес.

Колдонулган адабияттар

1. Федосеева Л.А. История права в Японии // Современные научные исследования и инновации. 2021. № 9 [Электронный ресурс]. URL: <https://web.snauka.ru/issues/2021/09/96443>
2. Черных Е. Н., Венгеров А. Б. Структура нормативной системы в древних обществах: методологический аспект // От доклассовых обществ к раннеклассовым. М., 1987. С. 24.
3. Интернет ресурс: <https://be5.biz/pravo/i002/13.html>
4. Токтакун, К. Г. Байыркы Кытай укук системасынын өзгөчөлүктөрү / К. Г. Токтакун, А. И. Жумабаева // Кыргызстандын Жарчысы. – 2024. – №. 1-1. – Р. 133-136. – DOI 10.33514/ВК-1694-7711-2024-1(1)-133-136. – EDN CCVOBD.
5. Омельченко О.А. Всеобщая история государства и права: Учебник в 2 т. Издание третье, исправленное. Т. 1 / О.А. Омельченко. - М.: ТОН - Ос-тожье, 2000. - 528 с
6. Тайгараев, Р. А. Наследственное право в Древнем Риме / Р. А. Тайгараев // Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана. – 2018. – № 12. – С. 65-66. – EDN SWBSPS.
7. Токтакун Кызы, Г. Байыркы чыгыштын укук эстеликтери катары Ману жана Хаммурапи мыйзамдарына салыштырма мүнөздөмө / Г. Токтакун Кызы, А. И. Жумабаева // Чыгыш таануунун маселелери. – 2024. – №. 2. – Р. 64-71. – DOI 10.52754/16948653_2024_2_8. – EDN AJOHVF.
8. Тайгараев, Р. А. Правовая характеристика Древнего Римского государства / Р. А. Тайгараев // Известия ВУЗов Кыргызстана. – 2018. – № 12. – С. 34-36. – EDN GZWBES.
9. Климович Т. Ю. Развитие права в Японии // Наука и современность. 2016. №46. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-prava-v-yaponii>
10. Экономические преобразования в Японии 80-е годы XX века / Ч. Т. Сатыбалдыева, Н. Арзыкул Кызы, Г. Таир Кызы, Д. З. Имадинова // Вопросы востоковедения. – 2022. – № 1. – С. 100-104. – DOI 10.52754/16948653_2020_1_18. – EDN OSVJIJ.
11. Эралиева, Ы. С. Японская поэзия: уникальность и иноязычные трансляции / Ы. С. Эралиева // Вопросы востоковедения. – 2022. – № 1. – С. 134-140. – DOI 10.52754/16948653_2020_1_24. – EDN KCYRJO.